

УДК 811.161.2

DOI: 10.31558/1815-3070.2025.49.11

ВІЙСЬКОВА ЛІНГВІСТИКА ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

У статті актуалізовано потребу розвитку спеціальної військової мови та мовлення українських військовослужбовців. На теоретичному рівні обґрунтовано основні засади впровадження нової лінгвістичної течії. Запропоновано ввести у вітчизняний науковий обіг термін військова лінгвістика на позначення науки, об'єктом якої є вивчення ролі та функцій мови й мовлення у військовій сфері. Окреслено її об'єкт, предмет, завдання, основні напрямки перспективних досліджень, наголошено на проблемних питаннях, які потребують вирішення. Проаналізовано позитивні тенденції в мовній підготовці українських військовослужбовців на сучасному етапі розвитку українського війська в умовах орієнтації на стандарти НАТО, названо основні чинники невизначеності та неврегульованості мовних питань у військовій галузі.

Ключові слова: військова лінгвістика, спеціальна військова мова, мовна підготовка військовослужбовців, міждисциплінарний підхід, Дорожня карта вдосконалення мовної підготовки у Збройних Силах України.

MILITARY LINGUISTICS AS A WAY OF PROVIDING EFFECTIVE PROFESSIONAL COMMUNICATION OF UKRAINIAN MILITARY PERSONNEL

The article highlights the need for the development of a special military language and speech of Ukrainian military personnel. At the theoretical level, the basic principles of the introduction of a new linguistic trend are substantiated. It is proposed to introduce the term military linguistics into the national scientific circulation to denote the science, the object of which is the study of the role and functions of language and speech in the military sphere. Its object, subject, tasks, main directions of perspective research are outlined, and the problematic issues that need to be addressed are emphasised. Positive trends in the language training of Ukrainian servicemen at the present stage of development of the Ukrainian army in the context of orientation towards NATO standards are analysed, the main factors of uncertainty and unsettledness of language issues in the military sphere are identified.

Keywords: military linguistics, special military language, language training of military personnel, interdisciplinary approach.

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Обмін досвідом і знаннями спонукає до пошуку інноваційних рішень у розвитку суспільства. У динамічних умовах сучасного світу міждисциплінарні дослідження стають важливим елементом його пізнання та вивчення. Виникають нові наукові парадигми на перетині лінгвістики і природничих, соціальних та технічних наук (часом, здавалося б, зовсім не сумісних із нею). Нині в центрі особливої уваги – політики, психологи, соціологи, юристи та ін., важливим компонентом

життєдіяльності яких є професійне мовлення. Тож увага лінгвістів до відповідних галузей знання є зрозумілою й обґрунтованою, а поява відповідних досліджень на межі двох наук дає змогу комплексно вирішувати складні проблеми сучасного суспільства. Саме так виникли соціолінгвістика, лінгвокультурологія, етнолінгвістика, психолінгвістика, патолінгвістика, нейролінгвістика, нейропсихолінгвістика, психіатрична лінгвістика, юридична лінгвістика (юрислінгвістика), сугестійна лінгвістика, нейролінгвістичне програмування, комунікативна лінгвістика, еколінгвістика, інформаційна лінгвістика, езотерична лінгвістика, політична лінгвістика, судова лінгвістика, що напрацьовують власний поняттєво-термінологічний апарат, залучаючи вже усталений лінгвістичний корпус, для належного тлумачення досліджуваних явищ.

Проте поза увагою залишається мова Збройних Сил України – мова військовослужбовців, мова сучасної армії, мова законів, наказів, розпоряджень та інших нормативних документів, яка потребує особливого ставлення в контексті повномасштабного вторгнення та активної взаємодії із закордонними партнерами заради нашої Перемоги. Сьогодні, розглядаючи мову військової сфери, переважно зосереджуються на питанні використання іноземних мов, залишаючи поза увагою рідну мову. Водночас не вистачає якісного перекладу українською мовою європейських та американських термінів, який повністю задовольнив би обидві сторони. До того ж украї необхідно систематизувати поняттєво-термінологічний апарат військової галузі, запропонувати його кваліфіковане тлумачення.

Варто також наголосити на позитивних тенденціях удосконалення мови та мовлення військовослужбовців з огляду на усвідомлення потреби всебічного розвитку в умовах боротьби з агресором. Вони охоче переходять на українську, намагаються позбутися росіянізмів. А закордонні навчання та стажування, курси, запроваджені іноземними партнерами, заходи міжнародного військового співробітництва, візити делегацій іноземних держав в Україну сприяють розвитку їхньої англomовної комунікативної компетентності. Тож науково-практична підтримка воїнів у мовно-військовому (військово-мовному) напрямку сприятиме посиленню їхніх старань.

Актуальність проблеми розвитку спеціальної військової мови й відповідного наукового напрямку зумовлена потребою усунення лінгвістичних недоліків, що негативно впливають на процес порозуміння між колегами-військовослужбовцями, наявність значної кількості кальок в їхньому усному та письмовому мовленні, в оформленні текстів відповідної тематики (у межах професійного та загальносуспільного користування, наприклад, у журналістів, які висвітлюють військові та воєнні події) різних стилів, зокрема фахової військової документації – наказів, розпоряджень, рапортів і под. Тож на сьогодні надзвичайно важливою для лінгвістів є системна робота на шляху розвитку мови військової сфери та послідовного впровадження її результатів у практику. Варто передусім зібрати та систематизувати основні терміни військової науки, окреслити їхній поняттєвий обсяг та місце в структурі нового міждисциплінарного напрямку – *військової лінгвістики*.

Аналіз досліджень цієї проблеми. З огляду на новизну визначеної проблеми констатуємо недостатнє її вивчення та відсутність комплексних наукових досліджень. Простежуючи хронологію сучасних філологічних праць, присвячених військовій галузі, доходимо висновку, що вони переважно датуються 2007–2021 роками. Із початком повномасштабного вторгнення їх було призупинено, хоча потреба в них зростає.

Окремі вітчизняні дослідники вивчають фахову англійську мову військовослужбовців [3; 15; 19]. Українськомовний контент представлений низкою наукових праць. Зокрема монографію І. Литовченко [11] присвячено дослідженню динамічних процесів у назвах зброї, амуніції, споруд; монографію Н. Яценко [20] – процесу формування назв військового одягу; історичний розвиток української військової лексики описано в дисертації Л. Мурашко [14]; аналіз військової лексики в мові художніх творів – у статті З. Дубинець [6]; питання генези української військової термінології – у праці Л. Туровської [18], способи її класифікації – в Ю. Лукіянука [13], формування та семантика військово-морської термінології – в О. Андріянової [1], етапи становлення та вивчення військової термінології в українському мовознавстві – у С. Боженець [2].

Проблеми військового дискурсу розглядають В. Вигівський [4], Т. Корольова, Р. Соріч та О. Александрова [10], І. Стаднік [17], перекладацький аспект англійськомовної військової лексики – О. Ковтун [9]. У дисертації О. Кирилук здійснено різноаспектний аналіз дискурсу російсько-української інформаційної війни з погляду лінгвокогнітивістики та психолінгвістики [8].

Отже, варто наголосити на потребі систематизації наявних досліджень в окресленій сфері та продовження роботи в цьому напрямку, визначення мовознавцями нових завдань та результативне їх виконання. Усвідомлюючи наявні в українському суспільстві запити та власну відповідальність, ми вже здійснили кілька таких наукових розвідок (див. [12; 16]).

Мета цієї роботи – на теоретичному рівні обґрунтувати потребу та основні засади впровадження військової лінгвістики як нової міждисциплінарної течії на перетині двох наук – військової справи й лінгвістики.

Завдання дослідження – запропонувати ввести у вітчизняний науковий обіг термін *військова лінгвістика*, окреслити її об’єкт, предмет, завдання, напрямки перспективних досліджень; наголосити на проблемних питаннях, які потребують вирішення; виділити позитивні та негативні тенденції в мовній підготовці військовослужбовців, а також основні чинники невизначеності та неврегульованості мовних питань у військовій галузі.

Об’єктом дослідження є міждисциплінарна сфера на перетині військової справи й лінгвістики.

Предмет дослідження – мова й мовлення українських військовослужбовців.

Опис методів, застосованих у процесі аналізу. Методологічною основою наукової розвідки є сукупність загальнонаукових та спеціальних методів, застосування яких забезпечило комплексний підхід до вивчення сучасного стану дослідження мови військової сфери, інноваційних процесів у вищій військовій освіті з мовних питань та відповідних потреб військовослужбовців. Були

використані зокрема методи аналізу та синтезу (зокрема аналіз мовного контексту під час співпраці та комунікації автора протягом тривалого часу з різними категоріями військовослужбовців та безпосереднього перебування в лавах Збройних Сил України), узагальнення, класифікації, описовий метод, порівняльний аналіз.

Наукова новизна. У цій статті вперше у вітчизняному мовознавстві запропоновано комплексний підхід до вивчення мовних та мовленнєвих питань військової сфери в межах військової лінгвістики як нового міждисциплінарного напрямку.

Теоретична і практична цінність отриманих результатів. Матеріали статті можуть бути корисними для мовознавців як орієнтир щодо напрямків та тематики подальших наукових досліджень, які матимуть не тільки теоретичну, а й практичну цінність, адже впровадження їх результатів у професійну комунікацію військовослужбовців значно полегшить їхню діяльність.

Для представників вищих військових навчальних закладів, а також керівних освітніх органів Міністерства оборони України наше дослідження може бути орієнтиром із розроблення та реалізації мовної політики, дорожніх карт із вдосконалення мовної підготовки Збройних Сил України, які, сподіваємося, передбачатимуть не тільки підвищення рівня володіння іноземними мовами, а й передусім державною мовою.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Військова галузь наразі не позбавлена уваги: вивчають різні аспекти військової справи, освіти та підготовки військовослужбовців, зокрема й мовної, проте переважно все зводиться до запровадження курсів іноземних мов, мовного стажування курсантів та офіцерів за кордоном, а також їх тестування для визначення рівня володіння англійською мовою – *СМР (стандартизований мовленнєвий рівень* – «оцінка мовленнєвої компетенції тестованого з одного з видів мовленнєвої діяльності» [5]), яке фактично не завжди відображає реального стану речей. У «Дорожній карті вдосконалення мовної підготовки у Збройних Силах України (на 2021–2025 роки)» [5], яка є керівним документом для всіх військових закладів вищої освіти України, знаходимо визначення таких ключових термінів:

мовна підготовка особового складу – «складова частина загальної системи підготовки військовослужбовців та працівників у системі Міністерства оборони України, що передбачає реалізацію комплексу узгоджених між собою організаційних, наукових і навчально-методичних заходів, спрямованих на досягнення особовим складом відповідного цільового рівня володіння іноземними мовами для подальшого використання у службовій діяльності» [5];

загальна мовна підготовка – «вивчення особовим складом іноземної мови відповідно до навчальної програми курсу, спрямоване на підвищення існуючого рівня володіння іноземною мовою з метою досягнення певного рівня СМР» (визначення цього терміна див. вище) [5];

спеціальна мовна підготовка – «вивчення особовим складом іноземної мови за спеціальною навчальною програмою, спрямоване на засвоєння спеціальної

лексики та термінології професійного спрямування в обсязі, необхідному для виконання службових обов'язків» [5];

мовленнєва діяльність – «сукупність комунікативних дій особи або осіб, що передбачає сприймання і розуміння іноземного мовлення в усній та письмовій формі, а також створення та передачу інформаційних повідомлень, зокрема службових документів, інших матеріалів з використанням різноманітних форм комунікації» [5].

Очевидно, що в основі сучасної мовної підготовки особового складу Збройних Сил України – іноземномовна комунікація. Безперечно, вона є надзвичайно важливою, і нашим військовослужбовцям варто постійно вдосконалювати рівень володіння мовами міжнародного спілкування. Водночас підґрунтям якісної мовної підготовки мають бути такі чинники:

1) бездоганне володіння рідною, українською мовою, засвоєння військових термінів (не російськомовних, не калькованих), професійне узгодження їх з англійськомовними відповідниками (що значно полегшить роботу і військових перекладачів, і військових журналістів, і солдатів, і командирів);

2) вивчення лексико-семантичних і жанрових особливостей сучасної української військової мови (військова публіцистика, військово-наукова комунікація, військово-дидактична комунікація; нормативна та регулятивна документація: настанови, інструкції, накази, команди, розпорядження тощо);

3) акцент на міждисциплінарності мови військовослужбовців (з огляду на багатоаспектність військових знань) та специфіці використання військових термінів (з огляду на відповідність українського військового контексту американському та британському).

Виокремлюємо три основні чинники невизначеності та неврегульованості мови військової сфери:

1) політична нестабільність і невирішеність мовного питання, які тривали роками;

2) багаторічна підготовка кадрових військовослужбовців, зокрема офіцерського складу, в умовах російської культурної експансії (російськомовного засилля) і, відповідно, відсутність єдиної терміносистеми, а також умов для функціонування закладів та установ, що займаються мовними проблемами зазначеної сфери;

3) відсутність систематизованого підходу до вивчення рідної мови курсантами в закладах вищої освіти, тоді як іноземній мові з кожним роком приділяють усе більше уваги (відповідний аналіз див. у праці [16]).

Створені у військових вищих навчальних закладах країни центри мовної підготовки та лінгвістичного забезпечення військ (сил), лінгвістичні науково-дослідні управління та науково-дослідні центри не мають такої ефективності й потужності, на яку мали б претендувати (вони переважно займаються окремими перекладацькими питаннями та деякими експертизами, які часто залишаються на рівні теорії, не знаходячи практичного втілення), і результати їхньої роботи, на жаль, не є системними. Хоча, на нашу думку, саме вони можуть стати осередками, навколо яких почнуть об'єднуватися науковці з актуальних питань

двох наук – військової справи й лінгвістики, оскільки саме в них зосереджені військовослужбовці, спеціально підготовлені за філологічними напрямками. Це мають бути експерти, які, з одного боку, орієнтуються в питаннях військової служби, з іншого – є фахівцями з мовних питань.

Тож пропонуємо ввести в науковий обіг термін *військова лінгвістика* на позначення науки, об'єктом якої є вивчення ролі та функцій мови й мовлення у військовій сфері. Основними аспектами військової лінгвістики має стати функціонування спеціальної військової мови та її вдосконалення, врегулювання соціально-мовленнєвих внутрішньодержавних і міждержавних відносин у військовій сфері.

Серед важливих завдань військової лінгвістики вбачаємо практичне розроблення лінгвістичних аспектів державної мови військовослужбовців; термінологічне, перекладацьке та лексикографічне забезпечення діяльності військовослужбовців – паралельно на рівні рідної мови та на рівні іноземних мов, зокрема англійської як міжнародної; вивчення функціонування мовлення військовослужбовців, його унормування; увага до лінгвістичної освіти спеціалістів у військовій сфері (мова військових перекладачів, військових журналістів, військових психологів та соціологів, військових фінансистів, військових юристів і под.).

Маючи об'єктом вивчення взаємозв'язок мови й армії та їхній комунікативний ресурс, військова лінгвістика зможе стати самостійною галуззю, відповідаючи запитам суспільства.

Як особливий тип наукового пізнання й практичної діяльності соціуму військова лінгвістика, на нашу думку, покликана вивчати мовну організацію військової комунікації, лінгвістичний аналіз різних видів текстів із позиції їхньої нормативності, функціональної доцільності, відповідності державним та міжнародним стандартам.

Додатковим (проте не менш важливим, особливо в умовах війни) дослідницьким напрямком може стати вивчення стилістичного потенціалу мовного ресурсу військової сфери, окреслення його функцій (маніпулятивної, емоційно-експресивної та ін.). Відтак, головним предметом військової лінгвістики визначаємо військовий текст (дискурс) із його мовною організацією, стилістичним ресурсом та комунікативними завданнями.

Як сфера вербальної організації комунікації військова лінгвістика має виконувати низку ключових завдань на сучасному етапі її розвитку:

- термінологічне, перекладацьке та лексикографічне забезпечення військової діяльності;

- очищення української військової лексики від росіянізмів та обдумане узгодження її з іноземними відповідниками у мовах міжнародного спілкування;

- створення рекомендацій щодо розроблення текстів нормативних документів та їх мовного оформлення;

- вивчення та практичне розроблення лінгвоекспертних методик для аналізу й оцінювання військового дискурсу медіатекстів та соцмереж;

- лінгвістична освіта фахівців у військовій галузі;

лінгвістична експертиза текстів різних видів – усних/письмових, монологічних/діалогічних, соціально орієнтованих (за типами комунікації – медійних, наукових, економічних, фінансових та ін.);

теоретичні та практичні дослідження в галузі військового перекладу;

підготовка методичних матеріалів, вказівок, інструкцій, довідкових і допоміжних матеріалів для правильного мовного оформлення законопроектів, супровідних документів та ін.;

організація навчання та спеціальної фахово-мовної підготовки (не тільки з іноземних мов, а й з української мови) майбутніх офіцерів та пошук відповідної навчальної бази;

забезпечення автентичного перекладу міжнародних нормативних документів та укладання перекладних військових словників.

З огляду на потребу якісного лінгвістичного забезпечення військової сфери (всіх її процесів і питань) на обох рівнях – державної мови та іноземних мов – ще раз наголосимо на перспективі теоретично-практичних досліджень у межах міждисциплінарного підходу військової лінгвістики.

Висновки та перспективи дослідження. Військова мова, зокрема терміносистема, розвивалася разом із формуванням української державності. Усталена, проте ще не зовсім досконала (адже має спадкові риси «радянщини»), наразі вона спрямована на засвоєння найкращих мовленнєвих зразків армії НАТО. Російські кальки повільно, невпевнено, але все ж таки витісняються питомими українськими словами й фразами, а подекуди (у випадку відсутності українського відповідника) – англійськими запозиченнями (разом із новими поняттями).

Досвід спілкування з військовослужбовцями показує, що, свідомі й розумні, вони прагнуть вдосконалювати своє мовлення й постійно працюють над цим, звертаються за порадами до побратимів, які краще розуміються в мовних питаннях (а в умовах війни серед них з'явилися й дипломовані філологи, і навіть фахівці з науковими ступенями). Органи військового управління наполегливо шукають з-поміж військовослужбовців грамотних коректорів, щоб підсилити лінгвістичний аспект підготовки документації, осіб, які вміють упевнено спілкуватися та створювати тексти українською, – на посади своїх прес-служб, відділів зв'язків із громадськістю, управлінь комунікацій. Тішить їхнє розуміння того, що варто дбати про мову, що наше, українське слово – це також дієва зброя. І хоча подекуди військовослужбовцям опанувати її важче, ніж справжню, все ж таки вони намагаються – і на полі бою, і в роботі з бойовими розпорядженнями та іншою важливою документацією. Тільки потрібно їм трохи допомогти, не залишаючи їх один на один з цією проблемою, адже забезпечення ефективної професійної комунікації українських військовослужбовців – запорука спокою та добробуту нашого народу.

Отже, перспективними будуть усі дослідження в межах військової лінгвістики відповідно до окреслених у цій роботі напрямків та завдань.

Література

1. Андріянова, О. Я. Військово-морська термінологія української мови: етапи формування та семантика : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. Київ, 2011. 199 с.
[Andriyanova, Ol'ha. (2011). Viys'kovo-mors'ka terminolohiya ukrayins'koyi movy: etapy formuvannya ta semantyka [Naval terminology of the Ukrainian language: stages of formation and semantics]. Diss. Kyiv (in Ukr.).]
2. Боженець, С. В. Становлення та сучасний стан дослідження військової терміносистеми української мови. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика*, Т. 34 (73), № 3, 2023. С. 8–12.
[Bozhenets', S. (2023). Stanovlennya ta suchasnyy stan doslidzhennya viys'kovoyi terminosystemy ukrayins'koyi movy [The formation and current state of research into the military terminology system of the Ukrainian language]. In : *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernads'koho [Scientific notes of V. I. Vernadsky TNU]. Seriya: Filolohiya. Zhurnalistyka* 34 (73)/3, 8–12 (in Ukr.).]
3. Василенко, Д. В. Детермінологізація англійських військових термінів XX – початку XXI століття (діахронічний аспект). *Мандрівець*, 2007. № 2. С. 68–71.
[Vasylenko, Dmytro. (2007). Determinologizatsiya anhliys'kykh viys'kovykh terminiv XX – pochatku XXI stolittya (diakhronichnyy aspekt) [Determinologization of English military terms of the 20th and early 21st centuries (diachronic aspect)]. In : *Mandrivets' [Traveler]* 2: 68–71 (in Ukr.).]
4. Вигівський, В. Л. Військовий дискурс як культурно-історичний феномен та соціальна практика. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки*. Луцьк, 2008. С. 128–131.
[Vyhivsky'yy, Valeriy. (2008). Viys'kovyy dyskurs yak kul'turno-istorychnyy fenomen ta sotsial'na praktyka [Military discourse as a cultural and historical phenomenon and social practice]. In : *Naukovyy visnyk Volyns'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi Ukrayinky. Filolohichni nauky [Scientific Bulletin of the Lesya Ukrainka Volyn National University. Philological Sciences]*. Luts'k, 128–131 (in Ukr.).]
5. Дорожня карта вдосконалення мовної підготовки у Збройних силах України (на 2021–2025 роки). URL https://www.mil.gov.ua/content/education/doroznya_karta_2021.pdf (дата звернення: 10.04.2025).
[Dorozhnya karta vdoskonalennya movnoyi pidhotovky u Zbroynykh sylakh Ukrayiny (na 2021–2025 roky) [Roadmap for improving language training in the Armed Forces of Ukraine (for 2021–2025)]. Aviable at : https://www.mil.gov.ua/content/education/doroznya_karta_2021.pdf. Web. 5 March 2025 (in Ukr.).]
6. Дубинець, З. О. Військова лексика в романі Р. Іваничука «Мальви». *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Філологія*, 2015. Вип. 73. С. 169–172.
[Dubynets', Z. (2015). Viys'kova leksyka v romani R. Ivanychuka “Mal'vy” [Military vocabulary in R. Ivanychuk's novel “Malva”]. In : *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriya: Filolohiya [Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University]*. Series: Philology 73 (2015): 169–172 (in Ukr.).]
7. Карлюк, С. В. Особливості перекладу специфічної військової термінології та військового сленгу з англійської мови. *Specialized and multidisciplinary scientific researches*. 2020. № 6. С. 35–38.
[Karlyuk, Serhiy. (2020). Osoblyvosti perekladu spetsyfichnoyi viys'kovoyi terminolohiyi ta viys'kovoho slenhu z anhliys'koyi movy [Features of translating specific military terminology and military slang from English]. *Specialized and multidisciplinary scientific researches* 6: 35–38 (in Ukr.).]
8. Кирилюк, О. Л. Дискурс інформаційної війни: лінгвокогнітивний та психолінгвістичний аспекти : автореферат дис. ... д. філол. н., 2023. 35 с.

- [Kyrylyuk, Ol'ha. (2023). Dyskurs informatsiynoyi viyny: linhvokohnityvnyy ta psykholinhvistychnyy aspekty [Information warfare discourse: linguocognitive and psycholinguistic aspects]. Diss. (in Ukr.).]
9. Ковтун, О. В. Відтворення англомовної військової лексики українською мовою (на матеріалі документів НАТО). *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Сер.: Філологія*. 2014. Т. 17, № 2. С. 77–85.
[Kovtun, O. (2014). Vidtvorennya anhlomovnoyi viys'kovoyi leksyky ukrayins'koyu movoyu (na materiali dokumentiv NATO) [Reproduction of English military vocabulary in Ukrainian (based on NATO documents)]. In : *Visnyk Kyivskoho natsional'noho linhvistychnoho universytetu. Ser.: Filolohiya* [Bulletin of the Kyiv National Linguistic University. Ser.: Philology]. 17/2: 77–85. (in Ukr.).]
 10. Корольова, Т., Соріч, Р., Александрова, О. Військовий дискурс та особливості його перекладу. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*, 2021. № 33. С. 369–386.
[Korol'ova, T., and Sorich, R., Aleksandrova, O. (2021). Viys'kovyy dyskurs ta osoblyvosti yoho perekladu [Military discourse and features of its translation]. *Naukovyy visnyk PNPu im. K. D. Ushynskoho* [Scientific Bulletin of the K. D. Ushinsky Polytechnic University], 33: 369–386. (in Ukr.).]
 11. Литовченко, І. Динамічні процеси у військовій лексиці української мови (назви зброї, амуніції, споруд) : монографія. Кривий Ріг : вид. Р. А. Козлов, 2016. 206 с.
[Lytochenko, Iryna. (2016). Dynamichni protsesy u viys'koviy leksytsi ukrayins'koyi movy (nazvy zbroyi, amunitsiyi, sporud): monohrafiya [Dynamic processes in the military vocabulary of the Ukrainian language (names of weapons, ammunition, structures) : monograph]. Kryvyy Rih (in Ukr.).]
 12. Лойшин, А., Серебрянська, І., Пунда, Ю., Музиченко, Д., Серебрянський, А. Підготовка військовослужбовців в умовах війни: взаємодія з програмою НАТО “Defence Education Enhancement Program”, інноваційні освітні процеси та виклики. *Military Science*. Vol. 2, № 4 (2024). С. 162–173.
[Loyshyn, Anatoliy, and Serebryans'ka, I., Punda, Yu., Muzychenko, D., Serebryans'kyy, A. (2024). Pidhotovka viys'kovosluzhbovtiv v umovakh viyny: vzayemodiya z prohramoyu NATO “Defence Education Enhancement Program”, innovatsiyni osvichni protsesy ta vyklyky [Training of military personnel in wartime conditions: interaction with the NATO “Defense Education Enhancement Program”, innovative educational processes and challenges]. *Military Science* 2/4: 162–173. (in Ukr.).]
 13. Лукіяничук, Ю. О. Способи класифікації військових термінів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*, 2017. Вип. 66. С. 65–67.
[Lukiyanchuk, Yu. (2017). Sposoby klasyfikatsiyi viys'kovykh terminiv [Methods of classifying military terms]. *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu “Ostroz'ka akademiya”. Seriya Filolohichna* [Scientific Notes of the National University “Ostroh Academy”. Series Philological]. Vyp. 66, 65–67. (in Ukr.).]
 14. Мурашко, Л. В. Українська військова лексика в її історичному розвитку (військові звання та посади) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. Київ, 1997. 164 с.
[Murashko, Lyudmyla. (1997). Ukrayins'ka viys'kova leksyka v yiyi istorychnomu rozvytku (viys'kovi zvannya ta posady) [Ukrainian military vocabulary in its historical development (military ranks and positions)]. Diss. Kyiv (in Ukr.).]
 15. Погонєць, В. В. Поповнення військової лексики та фразеології англійської мови: лінгвальний та соціолінгвальний параметри : автореферат дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2019. 19 с.
[Pohonets', Viktoriya. (2019). Popovnennya viys'kovoyi leksyky ta frazeolohiyi anhliys'koyi movy: linhval'nyy ta sotsiolinhval'nyy parametry [Replenishment of military vocabulary and

- phraseology of the English language: linguistic and sociolinguistic parameters]. Diss. Zaporizhzhya (in Ukr.).]
16. Серебрянська, І. М. Мовна підготовка військовослужбовців у контексті академічного військового співробітництва. *Південний архів (філологічні науки)*. 2024. № 99. С. 64–70.
[Serebryanska, Iryna. (2024). Movna pidhotovka viys'kovosluzhbovtziv u konteksti akademichnoho viys'kovoho spivrobitnytstva [Language training of military personnel in the context of academic military cooperation]. In : *Pivdennyi arkhiv (filolohichni nauky) [Southern Archive (Philological Sciences)]* 99: 64–70 (in Ukr.).]
 17. Стаднік, І. О. Лінгвістична відповідність понять «воєнний» дискурс vs «військовий» дискурс. *Science and Education a New Dimension. Philology*, IV(22), Issue 99, 2016. С. 63–66.
[Stadnik, I. (2016). Linhvistychna vidpovidnist' ponyat' “voyennyi” dyskurs vs “viys'kovyy” dyskurs [Linguistic correspondence of the concepts of “war” discourse vs. “military” discourse]. *Science and Education a New Dimension. Philology* IV(22)/99: 63–66 (in Ukr.).]
 18. Туровська, Л. В. Дещо про генезис сучасної української військової термінології. *Філологічні науки. Наукові праці*, 2007. Т. 67. Вип. 54. С. 83–87.
[Turovs'ka, Lyudmyla. (2007). Deshcho pro henezys suchasnoyi ukrayins'koyi viys'kovoyi terminolohiyi” [Something about the genesis of modern Ukrainian military terminology]. *Filolohichni nauky. Naukovi pratsi [Philological sciences. Scientific works]* 67/54: 83–87 (in Ukr.).]
 19. Федоренко, С. В., Бернадіна, А. В. Загальна характеристика фахової мови військової сфери (на матеріалі англійської мови). *Нова філологія*, Т. 83, 2021. С. 257–262.
[Fedorenko, S., and Bernadina, A. (2021). Zahal'na kharakterystyka fakhovoyi movy viys'kovoyi sfery (na materiali anhliys'koyi movy) [General characteristics of the professional language of the military sphere (based on English language material)]. In : *Nova filolohiya [New Philology]*. Т. 83: 257–262. (in Ukr.).]
 20. Яценко, Н. О. Формування назв військового одягу в українській мові : монографія. Київ : Вид. дім Дмитра Бураго, 2009. 179 с.
[Yatsenko, Nina. (2009). Formuvannya nazv viys'kovoho odyahu v ukrayins'kiy movi : monohrafiya [Formation of names of military clothing in the Ukrainian language : monograph]. Kyiv : Vyd. dim Dmytra Buraho (in Ukr.).]

MILITARY LINGUISTICS AS A WAY OF PROVIDING EFFECTIVE PROFESSIONAL COMMUNICATION OF UKRAINIAN MILITARY PERSONNEL

Irina Serebrianska

Department of Applied Linguistics, Nizhyn Mykola Gogol State University, Nizhyn, Ukraine.

Abstract

Background: The problem of developing a unique military language is relevant due to the need to eliminate linguistic shortcomings that negatively affect the process of understanding among military personnel, particularly professional military documentation. Linguists need to work systematically on the improvement of the language of the military sphere and the consistent implementation of their results in practice. It is worth collecting and systematising the main terms of military science, to outline their conceptual scope and place in the structure of military linguistics.

Purpose: The purpose of this work is to substantiate, at a theoretical level, the need and basic principles of implementing military linguistics as a new interdisciplinary trend at the intersection of two sciences – military affairs and linguistics.

Results: The article analyzes positive trends in the language training of Ukrainian military personnel at the current stage of development of the Ukrainian army in the context of orientation towards NATO standards, and names the main factors of uncertainty and unsettledness of language issues in the military sector. We propose introducing the term *military linguistics* into domestic scientific circulation to denote the science whose object is the study of the role and functions of

language in the military sphere. The main aspects of military linguistics should be the functioning of the language, and the regulation of socio-speech intrastate and interstate relations in the military sphere.

Among the key tasks of military linguistics are the practical development of linguistic aspects of the language of military personnel, terminological, translational, and lexicographic support for their activities, the study of the functioning of military personnel's speech and its normalization, and attention to the linguistic education of specialists in the military sphere.

Discussion: According to the need for high-quality linguistic support for the military sphere it is worth emphasizing the perspective of further theoretical and practical research works within the interdisciplinary approach of military linguistics.

Keywords: military linguistics, special military language, language training of military personnel, interdisciplinary approach.

Vitae

Irina Serebrianska is a Doctor of Philology, Professor, and Professor at the Department of Applied Linguistics at Nizhyn Mykola Gogol State University. Her areas of research interest include cognitive linguistics, linguocultural studies, discourse studies, and media language.

Correspondence: serebryanska@ukr.net

Надійшла до редакції 20 лютого 2025 року
Рекомендована до друку 07 квітня 2025 року